

דפים מהספר "המערכה המלחמתית בחזית המצרית"

מאת לואא' [אלוף – פ.מ.] בדימוס ג'מאל חמאד

תירגם: אל"ם (מיל.) פסח מלובני – קצין באגף המודיעין.

הבהרות: אלוף (מיל.) אמנון רשף; אל"ם (מיל.) פסח מלובני; תא"ל (מיל.) ד"ר דני אשר.

התכנית המצרית להשמדת פירצת החדירה ממזרח לתעלה

במהלך הדיון שערך פריק אוול [גנרל 4 כוכבים – פ.מ.] אחמד אסמאעיל, המפקד הכללי, במרכז 10 אחר צהרי יום ה-16 לחודש, לאחר שובו משיבת מועצת העם [הפרלמנט – פ.מ.], בנוכחות הרמטכ"ל, ראש אגף המבצעים וראשי האגפים במפקדה הכללית, התקבלה ההחלטה להשמיד את פירצת החדירה על-ידי הנחתת מהלומה קשה נגד האויב באזור החדירה בדוורסואר, שממזרח לתעלה.

התכנית שהותוותה הייתה שחטיבה 25 שריון עצמאית, המסופחת לדיוויזיה 7 חי"ר (מסד"כ ארמיה 3 - במקור), תערוך התקפה מדרום לצפון, ממזרח לאגם המר הגדול, שתיפגש עם התקפת דיוויזיה 21 משורינית, שתתקוף ממערכי שממזרח לתעלה באגף הימני של דיוויזיה 16 חי"ר (מצפון לכפר אל-ג'לאא' ["אמיר" – א.ר.] והמזין הראשי [מזין ראשי – תעלת המים הפתוחה, שהייתה מדרום ובמקביל לציר "שיק", והובילה מים מאזור "סרוק" (שעל גדת תעלת סואץ), באמצעות "סיפון", שנבנה מתחת למי תעלת סואץ, לעבר בתי המשאבות ב"אמיר" – א.ר.] – במקור) בכיוון דרום. זאת, במטרה לסגור את פירצת החדירה בדוורסואר, ולהשמיד את כוח האויב הנמצא בתוכה, כאשר דיוויזיה 16 חי"ר מחזיקה במערכי ההגנה שלה בראש הגשר. באותה עת תערוך חטיבה 116 חי"ר ממוכן ממערב לתעלה התקפה משנית ממערב למזרח, כדי להשמיד את כוח האויב שצלח אל ממערב לתעלה.

החטה המצרית לטدمير ثغرة الاختراق من شرق القناة

خلال المؤتمر الذي عقده الفريق أول أحمد إسماعيل القائد العام بالمركز ١٠ بعد ظهر يوم ١٦ أكتوبر على أثر عودته من جلسة مجلس الشعب، والذي حضره رئيس الأركان ورئيس هيئة العمليات ورؤساء أفرع القيادة العامة، صدر القرار بتدمير ثغرة الاختراق عن طريق توجيه ضربة قوية ضد العدو في منطقة الاختراق بالدفرسوار شرق القناة. وكان التخطيط أن يقوم اللواء ٢٥ المدرع المستقل الملحق على الفرقة ٧ مشاة (من تشكيل الجيش الثالث) بتوجيه ضربة من الجنوب إلى الشمال شرق البحيرة المرة الكبرى لكي يلتقي بهجوم الفرقة ٢١ المدرعة التي تقرر أن تقوم بتوجيه ضربتها من مواقعها شرق القناة على الجنب الأيمن لرأس كوبري الفرقة ١٦ مشاة (شمال قرية الجلاء، والمغذي الرئيسي) في اتجاه الجنوب بهدف إغلاق ثغرة الاختراق عند الدفرسوار وتدمير قوة العدو الموجودة داخلها مع تمسك الفرقة ١٦ مشاة بمواقعها الدفاعية في رأس الكوبري، وفي نفس الوقت يقوم اللواء ١١٦ مشاة ميكانيكي غرب القناة بتوجيه ضربة ثانوية من الغرب إلى الشرق لتدمير قوة العدو التي عبرت إلى غرب القناة.

מאחר ועיתוי ביצועה של תכנית זו נקבע ללילה ה-16-17 באוקטובר, החל לואא' [אלוף – פ.מ.] תייסיר אל-עקאד, ממלא מקום מפקד ארמיה 2, להוריד את פקודות המבצע, שכללו את המשימה שהטילה המפקדה הכללית, לדיוויזיות 16 חי"ר ו-21 משורינית, בהתאם להוראות שהגיעו למפקדת ארמיה 2. באותה עת הוריד קצין המבצעים של ארמיה 3, עמיד [תא"ל – פ.מ.] נביה אל-סיד, את המשימה לעמיד [תא"ל – פ.מ.] אחמד חלמי בדוי, מפקד חטיבה 25 שריון העצמאית, במפקדה הקדמית של דיוויזיה 7 חי"ר, בנוכחות מפקדה, עמיד [תא"ל – פ.מ.] אחמד בדוי, והורה לו להתחיל את תנועת החטיבה באור אחרון ביום

ונظرا لأن التوقيت المحدد لتنفيذ هذه الخطة كان في بادئ الأمر ليلة ١٦ / ١٧ أكتوبر، فقد قام اللواء تيسير العقاد قائد الجيش الثاني بالنيابة ظهر يوم ١٦ أكتوبر بإصدار تعليمات قتال كانت تتضمن المهام التي خصصتها القيادة العامة للفرقتين ١٦ مشاة و ٢١ المدرعة، وفقا للأوامر التي وصلت إلى قيادة الجيش الثاني. وفي قطاع الجيش الثالث وفي نفس التوقيت، قام رئيس عمليات هذا الجيش العميد أ. ح نبيه السيد بتخصيص المهمة للعميد أ. ح أحمد حلمي بدوي قائد اللواء ٢٥ المدرع المستقل في مركز القيادة المتقدم للفرقة السابعة المشاة بحضور العميد أ. ح أحمد بدوي قائد الفرقة، على أن يبدأ تحرك اللواء عند آخر ضوء يوم

٣٥٦

עמ' 357

ה-16 באוקטובר. בשל ההתנגדות החזקה מצד מפקד דיוויזיה 7 חי"ר, להוציא את חטיבה 25 שריון מתחת לפיקודו, בטענה שהדבר ישפיע על האיזון של מערך ההגנה בראש הגשר של הדיוויזיה, הורה לואא' [אלוף – פ.מ.] עבד אל-מנעם ואצל, מפקד ארמיה 3, להציב תחת פיקוד מפקדת דיוויזיה 7 חי"ר, גדוד טנקים מחטיבה 3 שריון (מדיוויזיה 4 משורינת – במקור), שפעל כעתודת מפקד ארמיה 3.

١٦ أكتوبر. ونظرا للاعتراض الشديد الذي أبداه قائد الفرقة ٧ مشاة على سحب اللواء ٢٥ المدرع من تحت قيادته على اعتبار أن ذلك سوف يؤثر في التوازن الدفاعي لرأس كوبري الفرقة، فقد أمر اللواء عبد المنعم واصل قائد الجيش الثالث بوضع كتيبة دبابات من اللواء ٣ المدرع (من الفرقة ٤ المدرعة) الذي كان يعمل كاحتياطي لقائد الجيش الثالث لتكون تحت قيادة الفرقة ٧ مشاة.

למרות שהתכנית שנקבעה על-ידי המפקדה הכללית לחיסול פירצת החדירה בדוורסואר הייתה ללא דופי מבחינה תיאורטית, הרי שמהלך האירועים הוכיח כי היא הייתה תכנית שגויה ובלתי מציאותית. הטעות החשובה ביותר בה הייתה קידום [או הנעת – פ.מ.] חטיבה 25 שריון העצמאית בגדה המזרחית של התעלה. נראה שהחלטה טובה יותר הייתה להעביר את החטיבה במהלך הלילה ממזרח לתעלה אל צידה המערבי, כך שבבוקר יום ה-17 לחודש, לאחר

השלמת היערכותה, הייתה פותחת בהתקפה מדרום לצפון בגדה המערבית של התעלה.

وعلى الرغم من أن الخطة التي وضعتها القيادة العامة لتصفية ثغرة الاختراق عند الدفرسوار كانت تبدو سليمة من الناحية النظرية، فإن مجرى الأحداث أثبت أنها كانت خطة خاطئة وغير واقعية. وكان أهم خطأ فيها هو دفع اللواء ٢٥ المدرع المستقل على الضفة الشرقية للقناة. بينما كان القرار السليم يقضي بعبوره من شرق القناة إلى الشاطئ الغربي خلال الليل على أن يقوم صباح يوم ١٧ أكتوبر بعد إتمام تجميعه بتوجيه ضربته من الجنوب إلى الشمال على الضفة الغربية للقناة.

הרעיון לקדם את חטיבה 25 שריון העצמאית בגדה המזרחית של התעלה עורר התנגדות חזקה, והמפקדים במרכז 10 התפצלו באופן ברור לשתי קבוצות, דבר שהביא לפניה אל הנשיא כדי שיגיע בעצמו למרכז 10 ויציג את דעתו בויכוח זה. עם הגעתו לאחר מספר שעות, הוא לא התלבט ותמך בעמדת המפקד הכללי [אחמד אסמאעיל – פ.מ.], ועורר בכך סערה גדולה מצד המפקדים שרצו להעביר את החטיבה ממערב לתעלה כדי שתפעל בכיוון זה. סאדאת הורה לא להעביר שום כוחות ממזרח למערב ולא לדון בנושא זה בכלל. מפקד ארמיה 3, לואא' [אלוף – פ.מ.] עבד אל-מנעם ואצל, התקשר עוד קודם לכן אל הרמטכ"ל ואמר לו כי הוא מעדיף להעביר את החטיבה ממזרח לתעלה, כדי שתבצע את התקפתה כנגד הפירצה ממערב לתעלה, וכי מפקד החטיבה שותף לדעתו זו, אך לא הייתה לכך שום השפעה לאחר התערבותו האישית של הנשיא בעניין, ותמיכתו בהחלטה לקדם את החטיבה בגדה המזרחית של התעלה.

وقد ثبت أن فكرة دفع اللواء ٢٥ المدرع المستقل على الضفة الشرقية للقناة قد لقيت معارضة شديدة وأحدثت انقسامًا جادًا بين القادة داخل المركز ١٠ إلى الحد الذي أدى إلى دعوة الرئيس الراحل السادات للحضور بنفسه إلى المركز ١٠ لإبداء رأيه في هذا الخلاف، وعند حضوره بعد ساعات قليلة لم يلبث أن أيد قرار القائد العام وثار ثورة عنيفة في وجه القادة الذين طلبوا عبور اللواء المدرع إلى الغرب لدفعه من هذا الاتجاه، وأمر بعدم سحب أي قوات من الشرق إلى الغرب أو مناقشة هذه الفكرة على الإطلاق. وكان اللواء عبدالمنعم واصل قائد الجيش الثالث قد سبق له الاتصال برئيس الأركان وأبلغه أنه يفضل سحب اللواء المدرع من الشرق ليقوم بتوجيه ضربته ضد الثغرة من الغرب وأن قائد اللواء ٢٥ المدرع يشاركه هذا الرأي، ولكن هذه الآراء لم يعد لها أي تأثير بالطبع بعد تدخل رئيس الجمهورية شخصيًا في الأمر وتأييده لقرار دفع اللواء على الضفة الشرقية للقناة.